

Het tijdperk van boom en bust

2010/20
29 | 11 | 2010

MENSEN

WELVAART

BESCHERMING

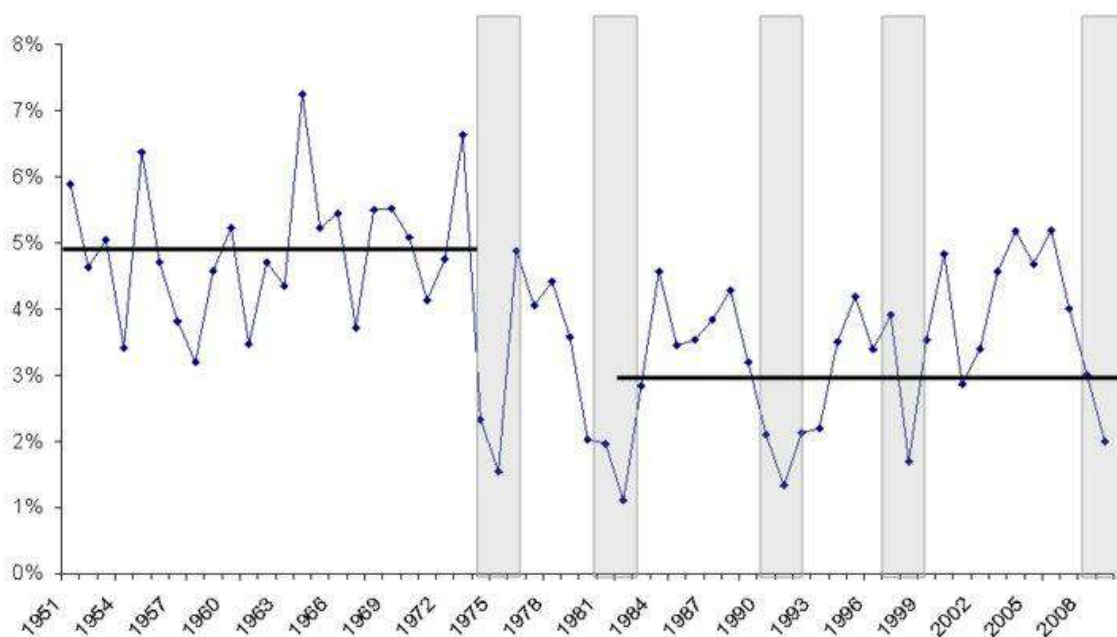
We zullen nooit meer terugkeren naar de periode van boom en bust stelde de Britse premier Gordon Brown in maart van 2007, zes maanden voor de bankrun op Northern Rock, de grootste Britse hypotheekbank.

Ook in Ierland dachten ze het economische wiel heruitgevonden te hebben. Niets is minder waar, het is het eeuwenoude verhaal van een piramidespel met banken die zich vergalopperen in schuldopbouw. Hier en daar zijn er nog die halsstarrig vasthouden aan de mythe dat financiële innovaties de wereld louter gigantische voordelen heeft bezorgd, maar meer en meer mensen hebben heimwee naar de periode van relatieve stabiliteit tot 1971 toen de monetaire regimes uitgedacht na de oorlog te Bretton Woods ineensstuikte.

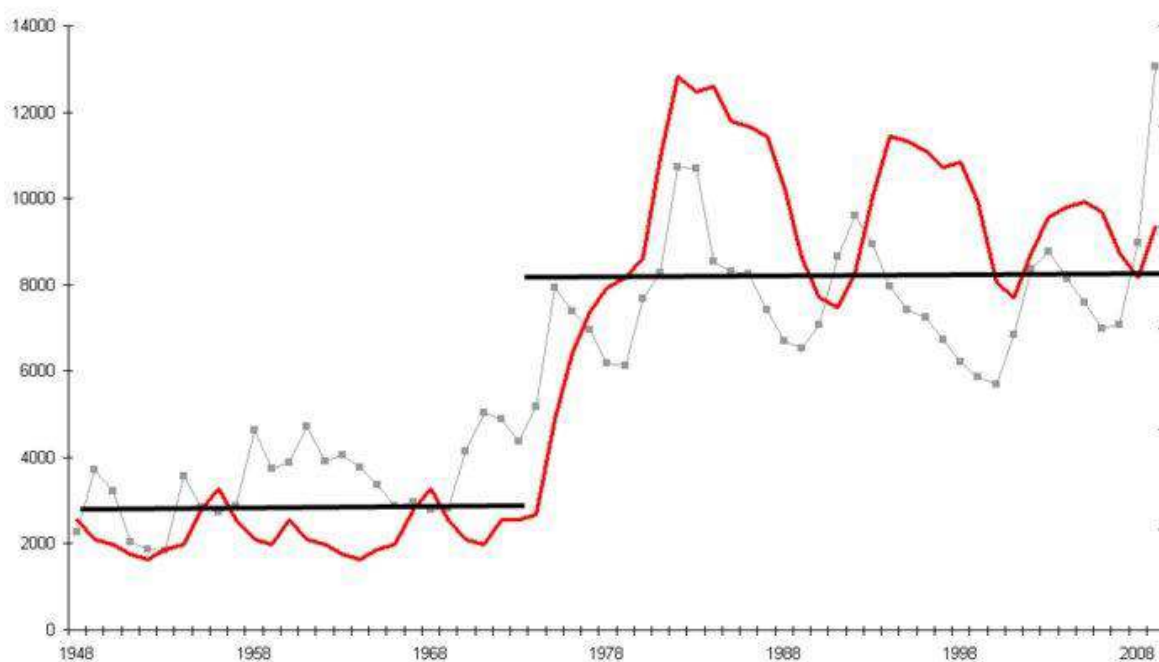
Tijdens de periode tussen 1951 en 1971 was er een beleid in hoofde van nationale overheden gericht op het creëren van volledige tewerkstelling. Dit nationaal beleid ging hand in hand met internationale coördinatie van macro-economische evenwichten met een sterke controle op betalingsbalansen. Dit alles in een kader van vaste maar aanpasbare wisselkoersen waarbij het Internationaal Muntfonds als politieagent fungeerde in het wisselverkeer. Tegelijk werd er werk gemaakt van significante reductie van invoerrechten in het kader van het multilaterale handelsplatform GATT dat een gecontroleerde groei in de internationale handel mogelijk maakte. Economische ontwikkeling werd aan de Wereldbank toevertrouwd zonder al te veel succes moeten we vandaag toegeven.

De gemiddelde economische welvaartsgroei bedroeg in deze periode 5% terwijl na het opgeven van Bretton Woods dit bijna halveerde. De werkloosheid bedroeg in de periode voor 1971 slechts 2% in de Verenigde Staten en ook elders in de wereld beperkte die zich tot frictionele werkloosheid. Sinds de jaren tachtig is het werkloosheid cijfer maar liefst verviervoudigd. Eind jaren 1980 woekerde er in intellectueel economische kringen een werkelijk economisch sciëntisme waarbij de realiteit van fundamentele economische onzekerheid onder de mat geschoven werd via elegante modellen. In de jaren 1990 ging dan werkelijk het hek van de dam met de creatie van de mythe van de Grote Matiging waarbij centrale bankiers werkelijk dachten dat ze de economische machine perfect onder controle hadden gekregen. Nochtans was men selectief blind voor de voortwoekerende kanker op de arbeidsmarkt. Vandaag is de economische mystificatie ten einde en zijn we naarstig op zoek naar een nieuw anker.

Grafiek 1: Economische groei tijdens Bretton Woods en daarna

Grafiek 2: Werkloosheid tijdens Bretton Woods en daarna

We moeten vooral ons afvragen of we al onze problemen kunnen oplossen door de belastingbetaler garant te laten staan voor alles wat los of vast hangt. De Ierse overheid garandeerde haar onstabiel banksysteem en nu moet op haar beurt de Europese belastingbetaler garant staan voor de Ierse overheid. Bovendien worden in het geval van Ierland schulden die tot voor kort op naam stonden van het private bankstelsel in de korf geschoven van de Europese belastingbetaler. In Ierland waar de boeken van Charles Dickens nog ijverig gelezen worden, ervaart men dit als een door het buitenland opgelegde vorm van schulden-slavernij. De Ieren beseffen heel goed dat door het Europees stabilisatiefonds niet zij worden gered maar eerder de obligatieposities van Franse en Duitse banken wiens de blootstelling aan de globale PIGS-groep groter is dan het totale bankkapitaal. Met gebogen hoofd werd het Internationaal Muntfonds door Europa erbij gehaald omdat de Europese instanties onvoldoende vertrouwen hadden in eigen kunnen om Europese soevereine overheden voorwaarden op te leggen om hun begroting en banksysteem te saneren. Het IMF wijkt hiermee echter af van haar tijdens Bretton Woods toebedeelde rol om enkel tussen te komen bij wisselkoersproblemen. Paradoxaal genoeg wordt het IMF vandaag ingeschakeld voor solvabiliteitsproblemen van overheden en banken terwijl de instelling geen gezag meer lijkt te hebben om de valutaoorlog tussen de werkelijke machtsblokken te stoppen. Na de tweede wereldoorlog zorgde de insolventie van de Europese overheden dat de macht westelijk verschoof naar de Verenigde Staten. De huidige crisis in het monetaire stelsel lijkt symptomatisch voor een tijdperk waar het Oosten op haar beurt de plaats van de economische hegemonie ambieert.

Ivan Van de Cloot

Hoofdeconoom Itinera Institute,
Gastprofessor economie HUB

Voor duurzame economische groei
en sociale bescherming